

ACTUALITEITEN PFAS

OPSTELLER: Sandra Weide-Reynaers (beleidsadviseur Waterkwaliteit, Unie van Waterschappen)

Met deze mededeling wordt u geïnformeerd over de laatste stand van zaken rondom PFAS.

We informeren we u over de meest actuele ontwikkelingen in relatie tot enkele sub-onderwerpen, waaronder een nieuwe opzet van de landelijke TG PFAS Bodem en PFAS Water, ontwikkelingen rondom het Europees PFAS restrictievoorstel, PFAS en Zwemwater, PFAS en de Nationale Rioolwatersurveillance (NRS), een aanvullende informatie uitvraag vanuit ILT, uitkomsten van een STOWA onderzoek over de inzet van verwijderingstechnieken micro's voor PFAS verwijdering en een KWR onderzoek naar PFAS totaalmetingen, enkele bijeenkomsten over PFAS en links naar artikelen over PFAS.

Nieuwe opzet plus terugkoppeling vanuit het landelijke PT PFAS Bodem en Water

In het verleden waren er twee landelijke Programmateams PFAS waar de Unie bij aansloot, namelijk PT Water en PT Bodem. Besloten is om deze twee PT's samen te voegen en om minder frequent bij elkaar te komen (1x per 8 weken of 4x per jaar fysiek).

Tijdens het laatste overleg waren dit de belangrijkste aandachtspunten:

- Er wordt al een tijdje gewerkt aan een Handreiking sanering PFAS. Deze is nog steeds niet gereed, vanwege vertraging door juridische aspecten rondom de zorgplicht. Naar verwachting zal deze medio maart/april pas gereed zijn. De Unie zal worden betrokken bij de afronding net als gemeenten en provincies.
- De volgende vraag is ingebracht: *'Wat is leidend voor oppervlaktewater: risicogrenswaarden of waterkwaliteitsnormen PFAS voor oppervlaktewater?'*
Besloten is om een overleg te plannen om te bespreken hoe dit verder te interpreteren voor water bevoegde gezagen, waaronder RWS. De Unie zal een afspraak plannen met de betreffende stakeholders. WSRL en Vechtstromen worden in ieder geval ook hierbij betrokken.
- Er zal het komende jaar gewerkt worden aan een aanpassing van het Handboek Immissietoets plaatsvinden. In 2024 al een botsproef plaatsvinden. De waterschappen zullen hier ook bij betrokken worden.

Europees PFAS restrictievoorstel

De bronaanpak van PFAS heeft een zo hoog mogelijke prioriteit. Daarom zijn de waterschappen voorstander van een Europees PFAS-verbod. Het restrictievoorstel wat dit moet regelen, is tot eind september in consultatie geweest. De Unie heeft daar gezamenlijk met VEWIN en de Europese (drink)waterpartners input voor geleverd, waarbij we gepleit hebben voor een zo vergaand mogelijk verbod op de productie van PFAS. De watersector is namelijk een van de meest kwetsbare sectoren als het gaat om de negatieve gevolgen van PFAS. Zie voor meer informatie over het nut en de noodzaak van een dergelijk verbod ook het artikel met Sander Mager wat is toegevoegd als bijlage (CWE 24-08b).

Vanuit VEWIN hebben wij begrepen dat er geluiden zijn dat de Europese Commissie wat ambivalente gevoelens krijgt over het PFAS restrictievoorstel en het voorgenomen totaalverbod. Dat is niet goed. Daarom hebben we rond de kerstvakantie enkele Eureau mensen uit de Taskforce PFAS benaderd met de

boodschap dat er wat extra moet gebeuren, bijvoorbeeld een open brief vanuit de Europese water industrie naar de Commissie.

Vanuit Eureau liepen er ook al wat acties om met Commissieleden te spreken, en is er inmiddels gesproken over onze (Europese) inzet rond PFAS en de voorgestelde open brief. Een conceptbrief die ook vanuit naam van de Unie verstuurd zal worden, zal van tevoren nog met de kerngroep PFAS worden gedeeld zodat vanuit de waterschaps-sector hiervoor nog input geleverd kan worden. De eindversie van de brief zal uiteindelijk ter informatie nog met alle waterschappen worden gedeeld.

PFAS en Zwemwater

In de landelijke themagroep PFAS zwemwater is het idee besproken om vóór het voorjaar 2024 landelijke PFAS metingen op zwemlocaties te gaan doen. Dit naar aanleiding van het feit dat afgelopen zomer er een aantal zwemlocaties (uit voorzorg) gesloten zijn, vanwege te hoge PFAS waarden in het water. De Provincie Zuid-Holland heeft dit idee geagendeerd. Er is een notitie geschreven voor alle stakeholders waaronder de waterschappen, over het waarom en hoe zo'n monitoringscampagne er dan uit zou kunnen zien. (CWE 24-08c)

Voor de kerstvakantie is deze notitie besproken in de landelijke themagroep Zwemwater. Er was brede steun voor dit voorstel, maar wel met het voorbehoud dat dit een eenmalige actie is en niet moet leiden tot een heel aanvullend meetprogramma voor allerlei stoffen in zwemwater. Verder is aangegeven dat er vanuit de waterschappen bereidheid is tot meedoen, maar wel op vrijwillige basis. Michaël Bentvelsen van de Unie heeft de landelijke coördinatoren Zwemwater binnen de waterschappen hierover geïnformeerd. Ook met het verzoek om wat ruimte in het monitoringsbudget op te nemen.

De Provincie Zuid-Holland, initiatiefnemer, is gevraagd een en ander verder te coördineren. Via IPO zijn vervolgens alle provincies geïnformeerd en verzocht om contact te op te nemen met het waterschap en hierover in gesprek te gaan. De meegestuurde bijlage dient als startpunt voor dit gesprek. Vanuit Delfland wordt een en ander gecoördineerd als het gaat om aanleveren van data.

Stand van zaken in Zuid-Holland: Delfland en HHSK hebben al zo'n gesprek gevoerd. WSHD en Rijnland hebben aangegeven bereid te zijn en gaan een monitoringsplan opstellen. WSRL heeft de ZH-locaties al gemeten en Rijnland komt misschien nog met verzoek om vergoeding bij provincies.

De overige waterschappen kunnen hierover binnenkort dus ook benaderd worden en de voortgang zal tijdens het reguliere 2-wekelijkse PFAS spreekuur regelmatig worden geagendeerd.

PFAS en de Nationaal Rioolwater Surveillance (NRS)

Erwin Roex van het RIVM heeft gesproken met ILT over het meten van PFAS. ILT is geïnteresseerd in het meten van PFAS in influent van RWZI's omdat dit ook een bron is voor drinkwaterproductie. Uit onderzoek van RIVM blijkt dat de inname van PFAS door mensen, die drinkwater bereid uit oppervlaktewater verkrijgen, hoger is dan de inname via drinkwater bereid uit grondwater (30 versus 20%). Een belangrijke bron van emissies naar het oppervlaktewater toe zijn rwzi's, naast atmosferische depositie, industriële bronnen en buitenland.

De inspectie wil graag weten wat de bijdrage van die bron is, met name de bijdrage van indirecte lozers op het rioleringsstelsel, een route die nu slecht in beeld is (ook interessant voor de waterkwaliteit). Vandaar dat er naar influenten wordt gekeken. Voor waterschappen zijn vanuit waterkwaliteitsoogpunt effluenten interessanter. Het maakt hierbij niet veel uit of drinkwaterbronnen dicht bij rwzi's zitten, PFAS zijn erg mobiel en breken slecht af.

Meer toelichting volgt in het officiële verzoek richting toetsingscommissie NRS. Op dit moment stelt het RIVM hiervoor een plan op. Het RIVM wil dit voorstel uiteindelijk inbrengen bij de toetsingscommissie. Hierover vindt er medio maart nog een gesprek met een delegatie uit de kerngroep PFAS plaats.

Aanvullende uitvraag ILT

De ILT werkt aan een toezichtprogramma op het gebied van Zeer Zorgwekkende Stoffen. Een van de speerpunten van dit programma is de stoffengroep PFAS. In het project PFAS in zicht wil de ILT in samenwerking met de betrokken instanties de PFAS belasting voor mens en milieu terugdringen. De ILT gaat op basis van haar eigen toezichttaken op zoek naar de verschillende PFAS-bronnen. Vanuit de toezichtstaak op de openbare drinkwatervoorziening maken ILT zich zorgen over de kwaliteit van het water waaruit dit drinkwater wordt gemaakt.

De ILT wil zicht krijgen op de niveaus van PFAS verontreiniging en op de mogelijke bronnen hiervan. Een eerder verzoek -medio 2023- was gericht op de tien (10) waterschappen in het stroomgebied van de Rijn en de Maas.

Tijdens het onderzoek van deze data en data afkomstig van andere partijen is besloten om een eerste publicatie uit te brengen meer gericht op de relatie van oppervlaktewater- en drinkwaterkwaliteit. De tweede publicatie zal dan meer gericht zijn op bronidentificatie. In dat onderzoek willen ze het niet alleen beperken tot het stroomgebied van de Rijn en de Maas maar heel Nederland beschouwen. Daarvoor is de data van de overige 11 waterschappen nodig.

Met de data wil de ILT inzicht verkrijgen in mogelijke bronnen of brongebieden van PFAS in oppervlaktewater. Vanuit hun rol als toezichthouder willen ze het maximale doen om in een tweede fase, samen met alle betrokken partijen, bronnen van PFAS aan te pakken.

Aan de waterschappen is gevraagd om de volgende meetgegevens van PFAS in oppervlaktewater aan ILT ter beschikking te stellen:

- alle meetlocaties die in uw gebied liggen (inclusief de kleine oppervlaktewateren);
- alle PFAS-data die is gemeten over de jaren 2018, 2019, 2020, 2021 en 2022 (zo mogelijk aangevuld met 2023).

Bijzonderheden m.b.t. de aanlevering van de data:

- Het gaat om data van oppervlaktewater én van het influent en effluent van RWZI's.
- Per analyse zijn plaats, datum en tijd van monsternamen van belang, alsmede eventuele bijzonderheden.

De resultaten van het onderzoek zullen op een later moment met de waterschappen worden gedeeld. Aanleveren van de data was mogelijk tot en met 19 januari 2024.

Onderzoeken

STOWA onderzoek 'Inzet verwijderingstechnieken micro's voor PFAS verwijdering'

De meeste aanvullende zuiveringstechnieken verwijderen bijna geen PFAS uit afvalwater. Dat blijkt uit het project 'Inzet verwijderingstechnieken micro's voor PFAS-verwijdering' van STOWA, uitgevoerd door AD Eco Advies, KWR en IMD. De enige manier om PFAS aan te pakken is bij de producent. Het onderzoek pleit dus voor de inzet op bronaanpak.

Meer informatie over de uitkomsten van dit onderzoek is te vinden via de volgende link:

[Anja Derksen - Grootschalige nazuivering door rwzi's lost PFAS-vervuiling niet op - STOWA ter Info 89](#)

KWR onderzoek naar PFAS-totaal metingen

Eind vorig jaar heeft RWS KWR een literatuuronderzoek uit laten voeren naar de mogelijkheden van twee methoden om PFAS-totaal te meten: de TOP- en de AOF-methode. Daarnaast heeft KWR uitgezocht wat de verschillen in de methodes zijn tussen verschillende labs en wat de impact daarvan is op het meetresultaat (die is klein). Tot slot heeft KWR gekeken of er al landen zijn die deze methoden gebruiken om PFAS-totaal te meten.

Het rapport is te vinden via deze link: [Brief literature review on the use of the TOP assay and the AOF method for the assessment of total PFAS : differences between methodologies - Rijkswaterstaat Publicatie Platform](#)

Hopelijk helpt dit rapport (ook internationaal) om de goede discussies te voeren over PFAS-totaal-metingen. Dit jaar laat RWS KWR een onderzoek uitvoeren naar de bruikbaarheid van TOP- en AOF-analyses in het waterbeheer. Hiervoor laten we ze oppervlaktewater- en afvalwatermonsters analyseren met beide methoden.

Bijeenkomsten PFAS

Themasessie Arcadis

Op vrijdag 19 januari 2024 vindt er van 9.00u-12.00u een sessie plaats met als titel: 'Vragen over generiek beleid ten aanzien van ZZS en lozingen'

De Unie en aan aantal waterschappers hebben zich aangemeld voor deze sessie en zullen hier input leveren. Over de uitkomsten van de sessie zal op een later moment nog een terugkoppeling plaatsvinden richting alle waterschappen.

Aqua NL

Op woensdag 20 maart 2024 vindt Aqua NL plaats in het Watertheater te Gorinchem. Een sessie voor de waterschappen over PFAS vindt plaats van 10.00u-11.30u. De titel van deze sessie luidt: 'PFAS Forever of toch niet?'

Beschrijving van de sessie:

Per- en polyfluoralkylstoffen (PFAS: Per- en polyfluoralkylstoffen) zijn chemische stoffen die door de mens zijn gemaakt en hebben handige eigenschappen: ze zijn onder andere water-, vet- en vuilafstotend. Ze zitten in verschillende producten zoals bijvoorbeeld in smeermiddelen, voedselverpakkingsmaterialen, blusschuim, anti-aanbaklagen van pannen, kleding, textiel en cosmetica. Maar ze zijn ook slecht-afbreekbaar en worden inmiddels overal op de wereld in het milieu gevonden. Inmiddels zijn sommige soorten PFAS verboden, maar via allerlei wegen komen er toch nog allerlei soorten PFAS in riool- en oppervlaktewater terecht. Wat zegt de wet- en regelgeving hierover en welke technieken liggen hier het meest voor de hand of worden wellicht al gebruikt?

Arcadis, de Unie, KWR en Nijhuis Industries zijn uitgenodigd om een presentatie te geven. Vanuit de Unie zal vooral worden ingegaan op het belang van bronanpak, waar de problemen zitten voor de waterschappen en welke wensen de sector heeft voor de toekomst.

Links naar artikelen over PFAS:

<https://www.ad.nl/binnenland/chemours-legt-deel-productie-stil-uit-vrees-voor-dwangsom~ab59aaae/>
<https://zeropm.eu/regulatory-watch/>